

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY ÚJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489. sz. — — — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Egy darabka székely vasut.

(Bgh) Minapában e cím alatt el-
sirtuk keserves vasuttalanságunkat. El-
mondottuk, hogy jövő év március 15-
én negyedszázados fordulóját érjük
meg az igazi székely vasut ünnepélyes
megnyitásának és azóta Udvarhelyvár-
megye területén egyetlen kapavágás
sem történt arra, hogy zsákutcába szo-
lyos helyzetünkön könnyítsenek.

Törvény, tételes törvény paran-
csolja a székelyudvarhely—héjjasfalvai
vasut tovább építését, de eddig még
nem volt országgyűlési képviselő (Dr
Válentsik futólag említette a legutóbbi
képviselőházi beszédében), aki sürgesse;
nem akadt miniszter, aki megépítse
a székelyudvarhelyi vasut folytatását
Csikszereda és Gyergyószentmiklós felé.

Székelyudvarhelyt, a Székelyföld
központját mesterségesen kikerülték.
Hatalmas gyűrűként veszi körül az ugy-
nevezett székely körvasut is oly távol-
ról, hogy így csak árt, de egváltalan
nem használ e vármegyének. Erönket
csak szivja, viszi, de vissza nem adja
semmilyen formában.

Vezető embereink ugyan vannak,
de hatalmukat, befolyásukat — úgy
látszik — kimerítettnek tartják abban,
hogy az egyes kormányok elé görbe
háta, alázatos kézsókra kész egyéne-
kkel, a székely névhez sehogy sem illő
alakban: „mübizalmat“ szállítsanak.
Nagyobb alkotásokra nincsenek ambi-
ciónálva, vagy talán ilyesmikre nem is
képesek!?

Szóval nagy, igen súlyos és ke-
serves állapotban sinylődik évtizedek óta
Udvarhelyvármegye. Alig volt néhány
alkotó, köztevékenységü esztendő, is-
mét visszasülyedt a megsemmisüléssel
fenyegető posványba.

Ha valaki nyitott szemmel, a köz-
ügyek iránt való érdeklődéssel meleg
szeretettel szét-tekin, mindenütt csak
siralmas, pusztuló, hanyatló dolgot lát.
Mintha Isten átka ülne e különben de-
rék, jóra való, a természettől önként
kinált kincsekkel bőségesen megáldott
városban és vármegyén, nem tud előre
haladni, fejlődni, gyarapodni.

Vezetésre hivatott embereink te-
hetetlenségében-e, vagy még inkább a
felsőbb körök megértő, hazafias jóin-
dulatának hiányában van-e a kerék-
kötő ok, azt e percben megállapítani
bajos lenne. Tény és pedig kétségbe-
ejtően szomorú tény, hogy közügyeink
stagnálnak, sőt még a visszafejlődést
sem lehet letagadni.

Ezzel szemben a jövő esztendő
talán ígér valamelyes kárpótlást, mely
ha nem is épen Székelyudvarhely vá-
rost, de az oklándi járás néhány köz-
ségét felszínre hozza. A homoródvöl-
gyi vasut építését értjük ezalatt, ame-
lyet engedményese: Schwarz Adolf esz-
tergomi bányavállalkozó az államvas-

utak Köhalom állomásából kiindulólag
Mirkvásár, Székelyzsombor, Homoród-
almás községig s innen folytatólag Lö-
véte és Szentkeresztbánya irányában,
az ottani vasművek érintésével Szent-
egyházfasaluig tervezett.

Az érdekelt községek e vasut ügyét
felkarolták és átértve annak közgazda-
sági jelentőségét, tőlük telhetőleg meg-
hozták áldozatukat.

Most immár a vármegye közön-
sége következik s hihetőleg nem is lesz
ellensége senki e nagyfontosságú kér-
désnek és a törvényhatóság viszont tá-
mogatni fogja.

Ugy halljuk, hogy Dr Heltai Fe-
renc, az oklándi kerület munkapárti
képviselője, ki most a kormánynál erős
befolyással bír, szintén jóakarattal van
az ügy iránt. Ezért mi is elismeréssel
adózunk neki annál inkább, mert
bármily kérlelhetlen ellenfelei legyünk
politikai téren bárkinek, ha városunk
és vármegyénk kulturális, közgazdasági,
ipari és kereskedelmi érdekeit jóaka-
ratulag támogatja, elővinni segíti, a
„Székely-Udvarhely“ igazságos, méltá-
nyos elismerésére, mindenkor számí-
that. Igen, mert mi önzők, irigyek soha
sem voltunk s a közügyet a magunk
érdekénél mindig előbbvalónak tekin-
tettük...

Reményünk van arra, hogy a ho-
moródvölgyi vasut — amelynek köz-
igazgatási bejárását az engedményes
a kereskedelemügyi minisztertől — hir-
szerint — már kérelmezte és azt hi-
hetőleg az őszre Beöthy László minisz-
ter elrendeli — nem sokára, vagyis a
jövő évben kiépül s ezzel aztán ne-
gyedszázad múlva, tényleg egy darabka
vasuttal Udvarhelyvármegyében is —
több lesz...

Örök hála és minden elismerés
azoknak, kik e szegény, elhagyatott
várost és vármegyét segítik!...

A megye „szónokai“.

Csendes falusi magányban, hol a posta
is hetenként csak nagy ritkán zavarja meg
friss hírekkel az édeklődőt, van idő az ala-
pos megfigyelésre. Így olvastam el a mi fe-
kete-sárgára mázolt tiszta székely megyénk bi-
zalomszállító, vagyis azért erőlködő szónokai-
nak erőltett bizonyításait. Az alkusz-politikát
gyűlölő, de a hazát és székely szabadságot
becsülő és szerető polgártársak okulására,
ide iktatok egy pár megjegyzést a nagy szó-
nok urak műveire.

1. Daniel Lajos báró ur szónoki nagy
bakklovésánél csak lelkendező fuldoklása le-
hetett nagyobb. A báró ur azt állítja, hogy
„az ellenzék, hogy így kormányra jutott...
..... csináltak egy rossz vámszerződést,
mely megrágitotta a polgárság életét“.

— Báró ur! Ön ezt, mint megyebeli
közgazdasági főszakeladót állította-e? Vagy
pedig csak, mint bizalomnyilvánításra alkal-
mas és olcsó kortesfogást böcsátotta ki a
világ elé!?

— Hiszen mezőgazdasági állam volnánk
vagy mi a szösz? — még pedig 70 száza-
lkos arányban. Tehát a mezőgazdaság meg-
erősítése lehet egy becsületes kormányzó
testületnek legfőbb törekvése.

Azt a szakeladó ur által lebecsmérelt
„rossz vámszerződést“ nem kisebb ember
csinálta, mint Darányi Ignác, ki a „nép
atyja“ nevezet mellett olyan földmivelésügyi
minisztere volt az országnak, a milyen nem
egyhamar ül be a bársonyszékbe.

Ez a Darányi a kecskeméti gyűlés (1911.)
elnöki megnyitójában e kérdésre vonatkozó-
lag a következőket mondotta:

„És most áttérek a vámpolitika kérdé-
seire. A magyar mezőgazdaság az utóbbi ki-
egyezésben, melynek küzdelmei csak más
időkben lesznek teljesen ismertek, gabonája,
állata és állati terménye részére a vámtari-
fában előnyt ért el, de ezzel nem ajándékot
kapott, hanem keserves koplalás után meg-
kapta annak a védelemnek egy részét, a
melyet az orsztrák ipar már rég élvezett. Ha
e kiegyezésben ezen régi igazságtalanság
megszüntetését ki nem tudtuk volna eszkö-
zölni, a munkabérek és az összes dologi
szükségletek rendkívüli áremelkedését te-
kintve, a mezőgazdaság ma már a csőd szél-
lén állana.“

Kell-e ehhez értelmezés! Lám, milyen nagy
baj, ha aszakeladó ur, szak tudás nélkül handa-
bandáz. A méltányosságot, a jót még az el-
lenségben is becsülni szokták...

2. Ugron János ur (Alanda cantat et
tibia sonat). A pacsirta énekel és a fuvola
szól! Vallásos lélek, szereti a bibliát s abból
a hasonlatokat hamisan idézni. Van bátor-
sága ilyeneket mondani: Krisztus is kiker-
gette a templomból a kufárokat, a kik Isten-
nek házáat lealacsonyították.“ (Tetszés.) És a
közgyűlésnek tetszett is (a jó ebéd remény-
ségében), hogyne!...

— Ezek után az Ön hasonlata szerint
a magyar nemzet Krisztusa Tisza-e vagy
Pavlik!?

A hasonlat nemcsak sántit, hanem fél-
lábu, illetve torzszülött.

Krisztus az áldott szabadság hirdetője
volt. Ő virágvasárnap nem azokon botránko-
zott meg, kik a népszabadságnak kivivásá-
ért éreztek, lelkesedtek, hanem azokon az
önző lelkű s csak a hatalomért küzdő, a
tekintély fényében sültérezni szerető, a né-
pet huzó vonó, a templomból is üzletet csi-
náló farizeusokon s ezek szekér-tolóin; a
pénzváltók- és galambárosokon.

Hát vajjon a magyar nemzet életének
közelmúlt napjaiban, ki volt az a főfarizeus,
ki a nemzet pénzváltó asztalához ült s a
nép lelkiismeretét pénzen megvásárolt több-
séggel beült a nemzetnek megszentelt temp-
lomába? Ott a törvények lábba tiprásával
azt megszenteltelenítette, lealacsonyította s
azután a jogegyenlőségért küzdő ellenzékot
onnan kikergette? Az önnek kedves, őszinte
hive, Tisza! Így helyes kérem a hasonlat!
Erre tapsolhat, nem a törvényhatóság, ha-
nem a vármegye népe!

„Azt mondják, hogy Tisza eljárásával
példát statuált s majd jöni fog arra a helyre
egy ember, ki hasonló eszközökkel el fogja
törölni az alkotmányt. Képzeltető-e ehhez
kapható többség? Az általános titkos révén:
igen!“

Ne fessen kérem rémképeket az álta-
lános titkosról. Nem kell képzelődni. Hisz ez

a jelenlegi többség, mely a numerusra támaszkodva tudva, vagy tudatlanul a törvénytíprások során dróton rángatva szavazott, erről a „többség“-ről nyugodtan feltételezhető, hogy az Ausztriába való beolvasztást is — ha Auffmanberg úgy kívánja — megsza-
vazza. Fényes bizonyítványt adott magáról.

„Egy hadvezér is megszegi az artikulusokat s ezért golyó vagy Mária Terézia rend jár neki.“ Az a kérdés, hogy olyan országban élünk e, a melyben golyóval kormányoznak vagy pedig a felsőbb kegy kiérdemeléséért a kormányzó mindenre kapható? Minket eddig alkotmányos országnak hívtak, ezt tanítják az iskolába is, de Tisza hadvezéri módon, vagy a golyó vagy a nyerendő rang által elvakítva, meggyőzött arról, hogy vagyunk „gyáva népség, melynek nincs hazája“, különösen ha ezt tovább türjük!

„Tiszán nem fogott a golyó, de megkapta a nemzet halálját és szeretetét“

Hát én a nemzet haláljának és szeretetének sokféle kifejezését ismerem s olvastam, de soha sehol sem olvastam a nemzet haláljának titkos rendőrök, csendőrség kíséretében és őrizetében nyilvánuló kifejezését. Ez valami különlegessége a halálnak. Mungó találmány lehet! A hol a lélek nem nyugodt, ott az őrizők hiába őriznek. Adja az ég, hogy Ugron János ur által reklamizált hála kíséretje — a mint kíséri is — az ő b. egyéniségét is teljes életében, ha nem sajnálta ilyenekkel félrevezetni az ebédre becsődített népet.

3. Dr Pálffy Jenő ur: „Tisza István nagy egyéniségének bámulója.“ A bámulás nem csak emberi tulajdon... egyébről is mondják! Ha Öneki ilyen az izlése, ki tehet róla? A mese szerint a béka is megbámulta az ökröt és berzenkedett, de csufos vége lett! Ma is akadnak olyanok, a kik bámulnak s bámulásukban emelkedni szeretnének az édes hatalom árnyékában. Hogy Tisza sirkövére mit tognak felírni, azt a főbíró ur tudja, de minél hamarabb felírhatják, mert elevenen eltemette ő maga magát.

Ime ezek a megye „szónokai“-nak híres érvei, melyekkel azt az ugynevezett 117 bizalom-szavazót elbűvölték. De azért nem lehet azt mondani, hogy e bizalomliferáló megyében veszte volna a székely szabadság. Volt még a történelem tanúsága szerint a magyarnak az elnyomatás ellen folytatott küzdelme, úgy hívták, hogy „kuruc világ“, annak egy lánglelkű költője így énekelt:

„Nem ott van a nép,
Hol az a sok cseléd:
Labanc lakomán;
Nem ott van a nemzet,
Hol a dicső rendek;
Uri lényaláson.

A hü nép, kesergőn,
Ott izzad a mezőn,
Tátongó sebével
Csak nyomorát érzi,
Ezer tüske vérzi
S befödi az éjjel.

Ott vérzik a nemzet
A vad rengetegnek
Sűrű sötétjében —
Nem bizik már másban,
Egyedül magában,
Meg az — Istenében.

Ha magát nem hagyja,
Ha Isten akarja:
Eljön a jövő —
Iszonyodva látják:
Mozdulnak a szállák,
Megindul az erdő.“

Bántovai.

Szines képek.

A „Budapest“ heti krónikája.

A „bihari betyár“
Levelét megírta,
Krokodil-könnyével
Azt is telesírta.
Aradnak a levél,
Arad városába,
Hogy új gyászt borítson
A gyász városára.

Aradnak a levél,
Gyásznak városába,
Oda is illik az
Annak — ablakába.
Fekete városnak
Fejér ablakába
Ez a gyászos levél,
Ez a céda, kába.

Gesztről jött a levél —
Arad méltó párja,
Innen is már sok vész
Szakadt a házára.
Árulás, gyalázat
És a magyar vére
Tapad e helynek
Szomorú nevére.

Hej Arad, hej Arad,
Micsoda balvégzet
Nehezül te reád,
Milyen bus ígézet?
Golgothádon, mely a
Hősök vérére itta,
Búrjándott föl a gaz...
Jaj, szomorú kriptá!

Fürdik a holdvilág
Az ég tengerében,
Bujdosik a betyár
Betű sűrűjében,
De pennája szárát
Rágya még se mondja:
„Mért is adtam fejem
Tilalmas dologra?“

Nem mondja, nem mondja,
De látszik, hogy érzi,
Garázda uralmát
Már remegve félti.
Geszti viperánk még
Marja szívünk, marja,
De remeg, hogy lesujt
Az igazság karja...

Azért oly szapora
A betűje, sorja,
A hazugság bükrét
Böven azért szórja.
Méreg a betűje,
Minden szava átok...
Aradi polgárok
Rátok számít, rátok.

„Ne sirj, édes anyám
Igy kell annak lenni,
Minden jó családban
Kell egy rossznak lenni.
Nem mondja a helyár,
Nem mondja, de érzi,
Hogy ő a pályáját
Még csufosan végzi.

Bár a konok betyár,
Érzi büne súlyát
S azt is, hogy hátából
Kurtán félre rugják.
„Udvari szállító“
Lesz a neve épen,
De szórét, de bőrét
Kiterítik szépen.

Rossz lelkiismeret
A tanácsadója:
Hallja már, hallja már,
Hogy hangzik a nóta:
„Kiapadt a Tisza,
Csak a sara maradt,
Oda az utolsó betyár,
Csak a hire maradt.“

IRMAG.

HIREK.

— Országos visszhang. Bizonyos jóleső örömmel és újabb akcióra sarkaló lelkesedéssel van alkalmunk a „Székely-Udvarhely“ hazafias olvasó közönségének hírül adni, hogy a lapunk múlt számában közölt: „A nagy küzdelem sikeres iránya“ című cikkelyünk országos visszhangra talált. A „Politikai Híradó“, Dr Vadász Sándor országgyűlési gyorsíró e tekintélyes nyomatos laptudósítója nyomán, az ország összes ellenzéki lapjai foglalkoznak cikkünkkel. Ez a „Székely-Udvarhely“-re mindenképpen kitüntető körülmény pedig azt jelenti, hogy a becsület zászlója alatt, az ellenzék törvényes, a nemzet érdekeinek egyedül megfelelő — igazságos küzdelme, sikerrel fog járni. Mint a Politikai Hir. értesül és írja: „a lelkes cikkben foglalt eszmékkel a szövetkezett ellenzék intéző bizottsága behatóan foglalkozni fog, mihelyt összel, a nagy akció megkezdésére a bizottság tagjai ismét összejönnek Budapesten, a nagy harc megvívására.“ — Ez nekünk méltó elégtételül szolgál az alattomosan szított munkapárti aknamunkákkal szemben és fényes bizonyítéka annak, hogy önfeláldozásra is kész, szerény működésünk olyan értékű, hogy azt országossá tenni, az arra illetékesek jónak tartják. Mi pedig tovább haladunk az egyenes, a becsületes, a székely őszinteséggel sziklaszilárdan kikövezett uton. Hisszük, a magyarok Istenében vetett erős bizalommal reméljük, hogy az igazságnak győznie kell és ez a nagy, fenséges győzelem: a magyar nemzet, az imádott haza szentséges ujjászületése lesz. Amíg ezt el nem érjük, sem éj-

jele, sem nappala, nyugodt öntudata, egyetlen igaz honfinak sem lehet. Ha ezt erősen és mindnyájan akarjuk — egyenlő lelkesedéssel, nincs olyan emberi hatalom, mely utunkba számottevő akadályt gördíthetne. Tehát csak előre!...

— A polgári kör közgyűlése. A székelyudvarhelyi polgári önképző- és segélyzőegyesület évi rendes közgyűlését ma (vasárnap) d. u. 2 órakor fogja megtartani saját helységében. Ismétellen felhívjuk a tagok figyelmét e körülményre.

— A főkapitány — mint értesülünk — Borszék-fürdőn tölti hathetes szabadságát melyet néhány nappal ezelőtt már megkezdett. A rendőrségnél pedig óriási munkahalmaz van és Ferenczy Béla alkapitány fiatal, munkbíró erejét ugyancsak kipróbálja. Igen ám, de egy ember azt a rengeteg ügyet elintézni még akkor sem bírja ha éjjel-nappal szünet nélkül dolgozik. A rendkívül sok bűnügyi nyomozat, mely — ugyszólva — az egész vármegye területéről a székelyudvarhelyi rendőrkapitányság nyakára hárul, nagyobb munkálkodó személyzetet igényel. A bűnügyi nyomozat egy-egy esete óriási dolgot ad, széleskörű tudást igényel. Akárki nem csinálhatja. Egy két ember ereje pedig mindent nem bír meg. Okvetlenül szükség lenne rendőrtanácsosi vagy fogalmazói állás rendszeresítésére. Ezt azonban a város, mely póttadóval tul van terhelve és különben is állami érdek teszi szükségessé, nem rendszeresítheti. Megfelelő előterjesztéssel kellene tehát az illetékes miniszteriumhoz fordulni, hogy a már türeltellen állapoton segítsen. Ha már a miniszter elrendelte, hogy az ügyészség megkeresése alapján a székelyudvarhelyi rendőrkapitányság még a város területén kívül eső falukban és a közkórházban is köteles bűnügyi nyomozatot végezni, akkor adjon megfelelő segítséget pénz- vagy embererőben. Ez irányban várjuk a polgármester, illetve a városi tanács előterjesztését. Hiszen autonóm jogkörből országos köteleességeket, a magunk ügyeinek rovására, nem teljesíthetünk — a saját terhünkre, önerőnkön...

— Petőfi emlékezete. A székelyudvarhelyi „Székely Dalárda“ és „A segesvári magyar polgári kör“ augusztus 4-én ünnepli meg a fehéregyházi téren elesett szabadsághősök: Petőfi és társai dicső emlékének évfordulóját. Az ünnepély sorrendje a következő: Indulás a vasuti állomástól Fehéregyházára reggel 7 óra 50 perckor. Visszaérkezés vagy a fél 11 órás személyvonattal, vagy pedig egy különvonattal 11 óra után. Segesváron a vasutól felvonulás zene mellett a Petőfi szoborhoz. Fehéregyházán ünnepi beszédet tart Dr Zboray Miklós országgyűlési képviselő, közreműködik a többi ünnepi számokban a piskii vasuti műhely zenekara, a székelyudvarhelyi és a piskii dalárda. A szobornál beszédet tart Varga Zsigmond és közreműködnek a fenti zene és dalkarok. Este a városháza dísztermében táncal egybekötött műsoros estély lesz a piskii zene és dalkar közreműködése mellett. Az ünnepélyre Székelyudvarhelyről leránduló közönség részére, ezuttal is féláru vasuti jegyeket szközöl ki a Székely Dalegylet elnöksége. Utazási szándékukat a Dalegylet bár, melyik tagjánál minél előbb bejelenteni, e ne mulasszák.

— Új állatorvost választott Székelyudvarhely város képviselőtestülete. Soó Bálint, mint egyedüli pályázó egyhangulag megválasztott.

— Az oklándi adóhivatal működését pár hét előtt már megkezdte. A tisztviselők állásukat elfoglalták. Szentés József a kir. adótárnok és a hivatal főnöke. Munkatársai: Rónay Béla ellenőr, Tary Sándor és Dénes Mihály adótisztek, valamint egy hivatalszolga.

— **A székelyderzsi körben** Dr. Konecz János dicsőszentmártoni főjegyző utódának e hó 24-én Unger Tibor rugonfalvi körjegyzőt választották meg. Ezt megelőzőleg Szabó Gábor főszolgabíró, Sándor Gergely unitárius pap üdvözölte a körjegyzői székhelyen való első funkcionálása alkalmából. Választás után közbejött volt. Nagy ünneplésben volt része a hivatali átadásnál jelenlevő Dr. Konecz főjegyzőnek, kitől az egyszerű, de nemes hálával emlékező székelyek könnyes szemmel búcsúzkodtak. Ez többet jelent minden hizelkedő szónál...

— **Fából vaskarika.** Ezt szokta a székely mondani az olyan nyeletlen bölcsességre, a miért a „Csiki Lapok“ e hó 24-iki számában két és fél hasábon keresztül „Csikszereda létérdeke“ címmel cikket ír. Ez pedig a mádfalvi csallakozó fűtőház Csikszeredába való áthelyezése, amit a kereskedelemügyi miniszter még abban az esetben sem akar engedélyezni, ha Csikvármegye a költségek felét: 50,000 K-át fedezné is. (Ugy kell neki! — mondják a mungók — miért választott ellenzéki képviselőt Csikszereda...) Pedig hát most este 10 órakor csupán azért mennek fel a mozdonyok a mádfalvi fűtőházba — állítólag költségkímélés (?) szempontjából, hogy onnan aztán reggel üresen megint lejöjjenek Csikszeredába... Így aztán naponta négy vonat 9—9, tehát összesen 36 km. utat (mely természetesen nincs a menetrendben) — ok nélkül tesz meg. És ezt a munkapárti kormány még költségkímélésnek nevezi. Hát ha ez csakugyan költségkímélés — és nem fából vaskarika, akkor *Beöthy* László kereskedelemügyi miniszter ur sem munkapárti...

— **Halálozás.** Mohácsy Józsefné szül. Kóbori Katalin 48-ik éves korában, házasságának 28-ik évében e hó 25-én elhalt Székelyudvarhelyt. Temetése tegnap délután a róm. kath. anyaszentegyház szertartása szerint volt. Az elhunytban Kóbori Ferenc szakiskolai művezető testvérét gyászolja.

— **Telefon és rendőrség.** Székelyudvarhely város rendőrségének ezidőig még nincs telefonja. Pedig — tudunk szerint — immár 8-ik év óta van telefonhálózata Székelyudvarhelynek. Első pillanatra talán kicsinyes dolognak látszik némelyek előtt ez az állapot. Azonban, ha mélyebben gondolkozunk, talán mégis van elfogadható alapja jelen felszólalásunknak. Van, mert azt határozottan állítjuk, hogy a városi ügykezelés egyetlen ágában sincs akkora szükség a telefonra, mint épen a rendőrségnél. Részletezni fölösleges, mivel ki-ki önként eltalálja a különböző okokat, a miért a rendőrségi telefon nélkülözhetetlen. Most az összes városi hivatalok egyetlen nyílt és közös telefonon beszélhetnek. Igen ám, de a rendőrség kényesebb ügyekkel foglalkozik s így mindent pá-lám et publice nem volna szabad kezelnie. Már csak ezért is külön telefonja kellene legyen, amelyet aztán az egyes szállodákkal, vendéglőkkel éjszakára bekapcsolva is tart-hatnának...

— **E. M. K. E. — gyújtó a trafikban** most már kapható Székelyudvarhelyt; még pedig egészen újrendszerű és igen csinos doboz-kákban. A dobozok laposabbak az ediginél és a zsebben annál kényelmesebben hordezh-atók. A gyújtószálak vékonyabbak, de mennyiségük ugyanannyi, mint eddig volt.

— **Az alkoholista öngyilkossága.** Bartók Lajos székelyzsombori lakos, egy 65 év körüli napszámos, fiatal éveiben híres jó munkás volt, míg a szeszivás ép-eszét meg nem mételte. Azonban a pálinkaivásba annyira belekapott, hogy később, mikor inni kezdett, hetekig dolog nélkül dorbézolt. Ez igen sok keserűséget okozott feleségének, aki évek hosszú során át kinlódott az iszákos emberrel. Az alkohol mérgező hatása tovább ter-

jedt; az öreg Bartókot már egészen hatalma alá kerítette. Elgyengült és dolgozni egyáltalán nem, csak folyton inni szeretett volna. Dolog nélkül a megélhetés forrása teljesen bezárult. Felesége sem tudott annyit keresni, hogy az ura torkát kielégíthesse. Az egymás között napirenden levő kellemetlenség is tetőpontra jutott. Az asszony pár hónappal ezelőtt unokájával más lakásra költözött s az öreg Bartók egyedül maradt. Ivott és mindig csak ivott, de semmit sem dolgozott. Végül aztán a szeszforrás is kiapadt. Az utolsó napja e hó 21-én volt. Alaposan bepálinkázott s még vastag szivarra is szert tett valahogyan. Este felé így ment lakására — a járó-kelők bámulatától és gunyjától kísérve. Ugy látszik — ez volt az utolsó útja és műltsága. Hétfőn reggel egy arra járó ember kíváncsian benézett az ablakon s rémülve látta, hogy Bartók Lajos a mesztergerendáról lenyuló köteleen függ — eltorzult arccal, kilógó nyelvvel. Az iszákossá vált emberek sorsa utólrerte. Rettenetes halállal mult ki a világból. Vajjon ez a szomorú példa eléggé erős lesz-e arra, hogy némely hasonló utra tévedt szerencsétlen embertársainkat még idejében visszaretentse balsorsuk elkerülhetlen végzetétől? Az ilyen s ezekhez hasonló eseteket minden papnak a szószékről kellene hivatással megismertetnie és a sajtóban is közölni a tudomásukra jutó alkohol-okozta tragédiákat — elretentő példaként. A vallás és haza legnagyobb ellensége az alkoholizmus, mely mindent lerombol...

— **Az új adótörvények ismertetése.** Miután az új adótörvények 1913. január 1-én életbe lépnek és az összeíró bizottságok már ez idén ősszel fogják működésüket felvenni, tekintettel továbbá a vallomási kényszerre „Az új adótörvények népszerű ismertetése“ cím alatt igen időszerű füzetet írt Wolf Zsigmond, közgazdasági író, törvényhatósági bizottsági tag Pozsonyban. A füzet röviden és mégis kimerítően ismerteti az új adótörvényeket, nagyon népszerűen, még a laikus részére is érthetően van megírva és a témát érdekesen és vonzóan tárgyalja. A füzet a kiadónál: Angermayer Károly, pozsonyi cégnél és minden könyvkereskedésben kapható. Ára 1 korona.

— **Sándor ur halála.** Sándor ur kedélyes ember és kalapos-segéd volt a szomszédunkban: Schuller János veterán kalaposmester üzletében, ahol egymásután 18 esztendő-t töltött. Nem régen a székely kereskedelmi és iparkamara felterjesztésére, hosszas és hűséges munkásságáért 100 K jutalmat és dícsérő oklevelet nyert a kereskedelemügyi minisztertől. Jóravaló, szorgalmas, sok oldalról használható munkás volt, de egy nagy hibáról: az ivásról nem tudott megszokni és ez reá nézve is, mint annyi másra — halálos végzetűvé vált. Az elmúlt héten nem dolgozott, hanem ivott. Szerdán este aztán hazamenet elbukott s többé nem is tudott talpra állani. A 42-ik éves, tehát javakorbéli férj és családapa kiszívott. E hó 26-án a református egyház szertartásával, az önkéntes tűzoltó-egyesület testületileg történt részvételével, a róm. kath. temetőbe helyezték örök nyugalomra. Elekes Sándor hirtelen halála, városzerte mély részvétet keltett.

— **Hogyan őrzik Tisza Istvánt?** Tisza István gróft elnökké „választása“ óta, mint ismeretes, nagy fegyveres erő őrzik. Nem volt elég, hogy a fővárosban csendőrök, rendőrök állottak őrt lakása előtt, s az uton fegyveres erő sorfala között sétált és kocsizott, sőt a vasuton is úgy utazott, mint a muszka cár, hanem mióta Gesztre ment a kicsi falut, is meglepték a csendőrök és detektívek, s a geszti kuriában az ország pénzén csendőrlaktanyát rendeztek be. Az utóbbi napokban a kormány lapjai hevesen cáfolták, hogy

Tisza Geszten rendőr- és csendőrfedezet alatt él. Pedig hiába való minden cáfolat, mert a tények azt igazolják, hogy valóságos cári őrizet veszi körül a geszti kastélyt, s a park bokrainak madarait bujkáló detektívek és kakastollas csendőrök zavarják nyugalmukban. Erről a valóságról meggyőződést szerzett a napokban egy nagyváradi újságíró: Nagy Andor, az Uj Nagyvárad segéd-szerkesztője. Kiutazott Gesztre s a kastély közelében sétálgatott. Hirtelen két detektív termelt mellé s igazolásra szólították fel. Az újságíró kijelentette, hogy egyáltalában nem törí rosszban a fejét, hágyják békeben. A detektívek erre csendőröket szólítottak elő s az újságíró nagy népcsoport közben négy szuronyos csendőr és egy csomó detektív a csendőrlaktanya felé kísérték. Az őrmester utközben megkérdezte az újságíró, miért tagadta meg az igazolást.

— Nem tudom, kik ezek az urak? — felelte az újságíró.

— Ezek detektívek — magyarázta az őrmester. — Tartozik magát igazolni.

— No hát, csak ezt akartam tudni, mert én magyar újságíró vagyok és eljöttem megnézni, hogy őrzik Tiszát. Most már látom és önök a tanuim.

Az újságíró hangos megjegyzésére a detektívek szétrebbentek, a csendőrök is ott-hagyták, mire az újságíró megjegyezte:

— Hát az igazolás? Hát ha nem vagyok újságíró?

A csendőrök erre ijedten szólították fel távozásra és két lovascsendőr az országot felé kísérték.

Köszönet. A székelyudvarhelyi Székely Dalegylet által folyó év és hó 21-én rendezett hangversenyen felülfizettek: N. N. 4 K. Cseh Lipót, Kövesdi József, 3—3 K. Becsek Aladár, Burghardt Gyula 2—2, Domján N., Filez Rezső, Almási Lajos, Balázs Károly, Gáspár Ferencz, ifj. Ugron Ákos, Salamon főhadnagy, Csillag József, Mózer István, Kaján Géza, N. N. 1—1 K. Fogadják a dalegylet hálás köszönetét.

— **Rokkant- és nyugdíjgyűlés.** A magyarországi munkások rokkant- és nyugdíjgyűlésének örvendetes haladásáról mult számunkban már beszámoltunk. Ezuttal a vármegyénk területén levő fiókpénztárakat és azok mult félévi külön-alapját említjük meg. Székelyudvarhelyt a 138-ik fiókpénztárnak 915 K 79 f, Székelykereszturon a 302-ik fióknak 6 K 77 f, Parajdon a 309-ik fióknak 20 K 60 f, Szentkeresztbányán a 323-ik fióknak 57 K 80 f, Lövéten a 324-ik fióknak 11 K 60 f, Olaszteleken a 352-ik fióknak 47 K 39 f külön-alapja volt július 1-én. E külön-alapnak, melyet központi ellenőrzés, szigorú számadás mellett, az egyes fiókpénztárak önmaguk kezelnek, igen üdvös és jótékony rendeltetésük van. Az első tíz évben a tagok s hozzátartozói, csakis ebből nyerhetnek segélyt. Így történt közelebről is Székelyudvarhelyt, hogy Laiber Dénes özvegye 30 K és Illyés Máté özvegye 20 K segélyben részesült a külön alaphól.

— **Értesítés.** Tisztelettel szíves tudomására hozom a mélyen tisztelt nagyközönségnek, hogy a nyári idényre a legújabb férfi és női divatújdonságok: kalapok, ruhaszövetek férfi és női felöltők dus választékban raktárra érkeztek és a legjutányosabb árakban rendelkezésére bocsátom. Mindenkinek saját érdekében ajánlom szíves megtekintését szükségletei esetén. Tisztelettel: SZENKOVITS JÁNOS utóda.

Nyílt tér*

Nyilatkozat.

Kókai József szücsmester ellen a tények alapos ismerete nélkül, bünyfenítő feljelentést tettem.

Nevezettől a nyilvánosság előtt is bocsánatot kérek.

Illéssy Zoltán
tanító.

* Az e rovatban megjelent közleményekért semmi felelősséget nem vállal a szerk.

Uj bérlo. Ujjateremtett, uj rendszerrel kezelt furdó!

Uj vendéglős: özv. Bodrogi Sándorné kitünó konyhájáról híres székelyudvarhelyi vendéglősne.

HOMORÓD-GYÓGYFÜRDŐ!

A Continens legerősebb szénsavas alkalkus, vasas-gyógy-, ivó- és furdóvizeivel. Modern furdóvé alakítva. Uj rendszerrel, uj kezekbe került. — Furdóidény: julius 1-től augusztus 31-ig, furdóidény. Gyönyörű völgyben, nagy fenyvesekkel borított hegyek között 720 méterre fekszik a tenger színe felett. Magaslati gyógyhely — 3 ivó, 2 furdó forrással! — Saját kocsi, fiakkerek, később automobil közlekedés.

Orvosilag ajánlatik páratlan eredménnyel: sápkór, vérszegénység, ideggyengeség, neurasthenia, görvélly, légzőszerveknek, hólyagnak, hüvelynek hurutos bántalmái; fehérhályos, női altesti bajok, rendetlen fájdalmas havazás. Méheltérítés és ezekből származó magtalanság, gyermektelenség. Vesebajok, általános női és férfi gyengeségek ellen. Erősített szénsavas furdó. Szívajok, vérkeringési zavarok, csusz és köszvényes bántalmak, sőt biztos hatású. Hivatalnokok, tanítónőknek, szellemi munkával foglalkozóknak, kimerülteknek, lelkileg kifáradtaknak, üdülésre, megújulásukra kitünó hatású a fenyves aetherileg tiszta levegő és ivóvíz. Furdóorvos DR SZABÓ ENDRE ur. — Lakik a Kossuth-villába. Kiránduló helyek: Ilona völgybe, Lobogó furdó, Szentkeresztbányai vashármorhoz, Király, Dobogó, Hargitai-büdös, hargitai-liget furdókhöz, a Hargitára stb. helyekre. Pisztrang halászat! Fenyvesek között több kilométer hosszú árnyékos séta utak. Kaszinó, olvasó terem. Tennis pályák, kugli, torna, ringli spiel, amerikai hajóhinta. Tánctánítás. Róm. kath. kápolna, ref. és unitárius istentiszteletek. Néptáncok, szépség- és tánc stb. versenyegek, Kitünó zenekar naponta kétszer. Tervező Kónya János székelyudvarhelyi kitünó cigányprimás 14 tagú zenekarával. Szobák árai: 1 K 50 fill. 2 K, 2 K 50 fillér. Erkélyes nagy szoba, beburorozva 5 K, ágynemű nélkül, melyet előre bejelentve bérelni lehet. Furdók: hideg 40 fill., meleg 1 korona. Elő- és utóidényben 50 százalékos árengedmény. — Vendéglős: özv. Bodrogi Sándorné, a székelyudvarhelyi kitünó, jó és olcsó konyhájáról, jó borairól híres vendéglősnek kezelésében lesz. Olcsó árak. Egy ebéd (kettőnek elegendő) naponta 3 tál étel, csütörtök és vasárnap 4-féle házhoz vive 2 K 60 fillér. Posta, távirat, bazár, fűszerbolt, pék, fodrász, fényképész, cukrászda, fuvarosok kirándulásokra, vasuton naponta 3 érkező vonat. Kocsi megrendelendők nálam. Másfél órai kocsi szép erdős hegyen át. Szobák előre kiveendők, már most sürgősen megrendelendők, mert sok az előjegyzés. Szobánként 20 korona előleg küldendő. Felvilágosítás- és prospektussal készségesen szolgálok.

Nagysolymosi KONCZ ÁRMIN gyógyszerész és földbirtokos, a Homoród-furdó bérloje, Lobogó-furdó tulajdonosa, Székelyudvarhelyt. Tessék e hirdetés kivágni és eltenni, mert csak kevésszer jelenik meg.

Szobák, lakások, júliusi 1-ső idényre azonnal s előre megrendelendők, mert sok az előjegyzés. Kiadó szobák száma nár. kevés. Szobánként 20 korona előleg küldendő. Uj vendéglős!

Hirdetés az üzlet lelke!
Hirdetés nélkül
nincs forgalom! HIRDESSEN tehát
-a „Székely-Udvarhely“-ben

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bormagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

Eladó szállodai és kávéházi berendezés.

Székelyudvarhelyt, Tunyogi Csapó Ferenc Központi szállodájában az összes berendezés szabad kézből folyó évi augusztus 22-től kezdve, jutányos árban eladatik.

Czell Frigyes és Fiai

bortermelők és bormagykereskedők
Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitünó sajáttermés és vörös borok.

1848 eredeti francia angol és amerikai toalettmódel közöl a BUDAPESTI BAZAR egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona.** Ingyen mutatványszámot küld a „BUDAPESTI BAZAR“ kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross u. 22. (Budapesti Bazár-ház.)

Udvarhelyvármegye Nemes Csádjai. Szerkesztette: Palmay József. Ára füzve 16 K. Mig a készlet tart kapható; Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címereivel illusztrált mű, igen becses család-történeti adatokat tartalmaz.

A Talmud magyarul.

Egyre halljuk a Talmud-moralt, Talmud-erkölcsöket enlegetni, bár a legtöbb ember ismeri a Talmudot, nem ismeri éppen azokat a részeket, amelyek a keresztény világot érdeklík s melyeket saját jól felfogott érdekeinek megóvása céljából ismernie kellene.

A Talmud a zsidó rabbiképzők tananyaga, az az ő theológiájuk. Nincs az a pikáns pornographia, nincs az a rémregény, ami ennél érdekesebb lenne. A Talmud kivonatos, de szószerinti fordításban most jelenik meg 320 kvartoldal. Ára 10 korona. Népies kiadás 2 K, 2 drb 3 K, 3 drb 4 korona.

Megrendelhető:

„A Kereszt“ kiadóhivatalában
Budapest, III. Nád-utca 1. szám.

Meghívó

A székelyudvarhelyi Zalog-kölcson Intézet és Betéti Pénztár 1912. évi szeptember hó 8-án d. e. 10 órakor saját hivatalos helyiségében

Rendkívüli közgyűlést tart, a melyre a részvényesek tisztelettel meghívotnak

Tárgysorozat:

1. Az alapszabályok 28., 63., 67., 70., 71., 77., 78., 79., 83., 84., 85., 88. §-ainak a módosítása.

2. Elnök-igazgató, jogtanácsos, egy, eselleg három igazgatósági lag választása.

3. Az okládi fiók ujjaszervezése iránt beadott indítvány, ennek elfogadása esetén igazgatósági lagok és jogtanácsos választása.

A közgyűlésen csak az birszavazati joggal, ki az alapszabályok 60. §-a értelmében részvényeit a még le nem járt szelvényekkel együtt a közgyűlést megelőző n. p. d. u. 5 órájáig az intézet pénztárához leteszi. Székelyudvarhely, 1912. jul. 26.
Az Igazgatóság

* A székelyek alkotmányának históriája,

különösen a XVI. és XVII. században, Irta: Dr Konner János Németből fordította Balásy Dénes fővárosi tanár. Ára 4 K. Rendkívül érdekes, a székelység legsajátabb ügyeit tárgyzó mű, mely 408 oldalas, vas-kos kötetben a székelyek ősfoglalását, a Székek fejlődését, feladatát, kapitányait, a hulló vagy szolgabíró (székbiro), a főkirálybíró, az esküdteteket vagy székülöket, a jegyzőt vagy notáriust, a falut vagy községet, a rendeket a Székelyföldön (A hárm rend, A földönlakók, Székely tánc, Székely bánja vára 1562, A darab ntok, A két első rend hetyzete, lófók, A primorok vagy főnépek, Nemesek, jobbágyok, zsellérek), a székelyek hadi szolgálatait, a hadterhek felosztását a rendek között, muszrák vagy hadi szemléket, a präsidium vagy határőrséget, a székelyek adózását, az egyenlő megterhelhetés korszakát 1562-től 1601-ig, a rendes közterhektől való megszabadulás korszakát 1601-től 1657-ig, hadadót, török adót fizetnek a székelyek is, 1657—1601-ig, a székelyek birtok- és örökösödési jogát, a székelyek sóhordási jogát nagy tudással, kitünó fordításban tárgyalja. Uj nyomokon jár. Kiváló forrásmunka, gazdag adatokkal. Kapható Betegh Pálkönyvkereskedésében Székelyudvarhelyt

Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg *hasznára lesz.* Aki nálunk hirdet, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szivesen segítünk. Hirdetőkinknél történő bevásárlásainál és megrendeléseinknél a „SZÉKELY-UDVARHELY“ c. ujságo felemlíeni sziveskedjék.

NIGRIN

a legjobb cipőkrem az egész világon

Az eddigi világhírű wiksnek vitriol nélküli gyártása is.

St. Fernolendt Wien III. cs. és kir. udvari szállító.

80 éves gyári tennállás

Betegh Pál könyvnyomató -és könyvkötő-intézete Székelyudvarhely

ÉLETKÖNYVE

állandó házi orvos. Ingyenes gyóymód: tifusz, kolera, toroklob, rüh, vérhas, mindenféle himlő és vörheny, orbánc, bujakór, szamárhurut, agy-, tüdő-, szív-, gyomor-, méh- és bélgyuladás, vesemáj-, lép-, hólyag bajok, skrófula köszvény, csusz, nyavalyatörés, aranyér, gutaütés, nehéz sebesülések, vérszegénység, vízkórság, szárazbetegség (tuberkulózis), torok- vagy mandolagyuladás, gyomorkatarus, örülés stb. el-
len. Irta: DERZSI JÓZSEF. Az E. M. K.

E. — tekintelyes orvosok ajánlata — népkönyvtárai részére
100 példányt elfogadott. Ára
.. 3 korona. Kapható: ..

Betegh Pál kiadónál Székelyudvarhelyt és valamennyi könyvkereskedésben.

VASÁRNAPI ÚJSÁG
ELŐFIZETÉSI ADÁ
EGESZ ÉVRE 20 K. FÉLÉVRE 10 K.

Minden újonnan belépő előfizető ingyen kapja a Vasárnapi Újság díszes karácsonyi albumát

Munkatársainkat kívánatra köhdenek küld a Vasárnapi Újság kiadóhivatala, Franklin-Társulat, Budapesti, IV. Egyetem-utca 4. sz.